

Technické normy oboru vodovodů a kanalizací – quo vadis?

Ondřej Beneš, Lenka Fremrová

Předmluva

Je zima, za okny kolem nuly, ráno vyjdete nic netušíc z domu a ejhle! Na prvním metru nové kovové rampy se schody se rozplácnete jak široký, tak dlouhý. Říkáte si asi, jaký má tento úvod vztah k nadpisu článku. Reagovali bychom stejně, ale popsáný případ jsme zvolili jako tu nejhodnější ukázkou situace, kdy normy (v tomto případě materiálové a stavební) chrání to nejcennější, co máme – naše zdraví a životy. Vzpomeňme si na příklady rozvojových států, kde tržní podmínky diktují neřízený vznik staveb, výrobu strojů, drobných výrobků či potravin, které návazně končí dopadem na lidské životy. Zde se asi v obecné rovině shodneme nad nutností určité regulace, ovšem často následuje diskuse nad tím, do jaké hloubky a ve kterých oblastech je nutné normy vytvářet.

Trocha historie

Před bližší analýzou dovolte drobný historický exkurz. Normy, tak jak je známe v moderním pojetí v českém jazyce, jsou s námi více než 100 let. Již v roce 1920 vydal Elektrotechnický svaz československý první soubor předpisů a normálíí a o dva roky později vznikla československá společnost pro všeobecnou normalizaci ČSN. Proč? Právě proto, že odborní pracovníci sami vyžadovali jednotná pravidla pro svou práci, která umožňovala využívání produktů řady výrobců za shodných podmínek. V moderní době po rozdělení republiky od roku 1993 spadla normalizační činnost ČNI pod Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví (ÚNMZ), který roku 2009 ČNI zrušil a agendu převzal. Od roku 2018 ale opět vznikla příspěvková organizace pod ÚNMZ – Česká agentura pro standardizaci (ČAS), která plně převzala veškeré normotvorné činnosti, a kruh se opět uzavřel.

Poslanecká sněmovna v lednu 2020 poslala do druhého čtení novelu zákona o technických požadavcích na výrobky. Veřejnosti by měly být zpřístupněny závazné technické normy. Umožnit to má takzvaný sponzorovaný přístup, za který budou České agentuře pro standardizaci platit ministerstva nebo úřady. Uživatelé, kteří se musí ze zákona řídit technickými normami, k nim pak budou mít bezplatný přístup na internetu.

Tvorba norem

Vlastní tvorba norem v oboru vodovodů a kanalizací pro veřejnou potřebu (tak, jak je definuje zákon č. 274/2001 Sb.) se uskutečňuje na třech úrovních:

- na mezinárodní úrovni (evropské normy EN, normy ISO, normy EN ISO), které jsou zaváděny do soustavy českých technických norem jako ČSN EN, ČSN ISO a ČSN EN ISO;
- na národní úrovni (normy ČSN);
- na odvětvové úrovni (odvětvové technické normy vodního hospodářství TNV).

Některé evropské normy jsou příliš obecné, a proto se stále používají národní normy ČSN, které navazují na evropské normy a doplňují potřebná ustanovení. Například norma ČSN EN

1508 Vodárenství – Požadavky na systémy a součásti pro akumulaci vody se v praxi příliš nepoužívá, zatímco národní norma ČSN 75 5355 Vodojemy má řadu ustanovení, která jsou užitečná pro provozovatele a je často citována v provozních předpisech či oborových pokynech (např. oborovým spolkem SOVAK ČR). Na soubor norem ČSN EN 12255 Čistírny odpadních vod zase navazují národní normy ČSN 75 6401 Čistírny odpadních vod pro ekvivalentní počet obyvatel (EO) větší než 500 a ČSN 75 6402 Čistírny odpadních vod do 500 ekvivalentních obyvatel.

Národní normy také řeší problematiku, která v evropských normách není vůbec obsažena. Proto byly například v roce 2019 zpracovány normy ČSN 75 6406 Nakládání s odpadními vodami ze zdravotnických zařízení (ZZ) vypouštěnými do stokové sítě pro veřejnou potřebu a ČSN 75 7340 Kvalita vod – Metody orientační senzorické analýzy. Podněty pro zpracování těchto norem vznikají nejčastěji přímo mezi zaměstnanci společností oboru vodovodů a kanalizací a spolupracujících organizací. Naprosto zásadní roli zde hraje komise pro technickou normalizaci Sdružení oboru vodovodů a kanalizací ČR, z. s., která díky příspěvku SOVAK ČR každoročně připravuje či spolupracuje na tvorbě či revizi několika oborových norem.

Vlastní odvětvové technické normy vodního hospodářství TNV nahradily dříve platné oborové normy (ON), jejichž platnost byla ukončena k 31. 12. 1993 zákonem č. 142/1991 Sb., o československých technických normách. TNV obsahují například požadavky na výstavbu, provoz a údržbu vodovodního potrubí, pokyny pro vypracování provozních řádů, podmínky pro navrhování pásem ochrany prostředí kolem kanalizačních zařízení, hlavní zásady pro obsluhu a údržbu čistíren odpadních vod i údržbu stok, včetně objektů na nich. Podobně se na oborové úrovni používají v oboru plynárenství technická pravidla TPG a v oboru dopravy technické podmínky TP.

Starší normy z oboru vodovodů a kanalizací se pravidelně revidují, aby byly v souladu se současným stavem techniky. Zpracovávají se nové normy, řešící aktuální problematiku, například využití srážkových vod a čistěné šedé vody, použití technologie ponořeného membránového bioreaktoru (MBR), kontrola vstupů od uživatelů stokových sítí. Opět se tak děje nejčastěji v návaznosti na zavádění nových technologií, postupů nebo (jako v případě normy pro nemocniční vody) na základě nových znalostí o existenci zdravotních rizik či účinků vybraných látek na lidské zdraví a životní prostředí.

Proč vlastně máme používat technické normy?

Jednotné evropské a mezinárodní technické normy jsou jednou z nezbytných podmínek pro volný oběh zboží a služeb zejména v EU. Normy slouží jako referenční úroveň, k níž se poměřuje úroveň výrobku nebo služby. Odrážejí výsledky vývoje a výzkumu. Nejčastěji se s citací norem setkáme na průvodních listech výrobků, které využíváme. Protože aktuálně žijeme v době světové pandemie COVID-19, je možná úsměvnou realitou to, že v několika dnech bylo vyhledávání normové specifikace pro prostředky na ochranu dýchacího ústrojí FFP3 jedním z nej-

hledanějších slov na české verzi platformy Google. Přitom většina vyhledávacích stejně skončila seznámením se s povrchovými novinovými články, které se vůbec nedotkly podstaty testovacího principu osobních ochranných pracovních prostředků (OOPP), jenž podle dané normy (v tomto případě ČSN EN 149+A1) nezajišťuje často deklarovanou 99% ochranu proti částicím viru (viz Stanovisko SOVAK ČR k poskytování OOPP vybraným pracovníkům vodohospodářských společností ze dne 3. 4. 2020 na www.sovak.cz).

Normy jsou zpracovávány a projednávány v odborných komisích, k návrhům norem se vyjadřují příslušná ministerstva. Proto uživatelé norem mají jistotu, že při dodržování norem budou dodrženy předpisy pro bezpečnost a ochranu zdraví i ochranu životního prostředí. Určité ku prospěchu jsou i diskuse nad jednotlivými návrhy členů pracovních komisí. U některých předpisů je však hledání kompromisu mimořádně obtížné. Asi nejzřetelnějším příkladem je norma ČSN 75 6262 Odlehčovací komory. Zde bylo autory v průběhu 6 let na základě připomínek členů komise i odborných zástupců ministerstev zpracováno celkem 7 průběžných variant a teprve ta poslední byla použita jako podklad pro vydání konečné normy. Část normy bude následně ze závazně odkazem či odkazy ve vyhlášce Ministerstva zemědělství č. 428/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu v rámci níže popsaného procesu.

Vlastní zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, výslovně uvádí, že česká technická norma není obecně závazná.

Existují případy, že povinnost dodržovat požadavky uvedené v českých technických normách vyplývá z jiného právního aktu, jako je:

- právní předpis (např. právní řád České republiky obsahuje řadu předpisů, které stanoví přímo či nepřímo povinnost řídit se technickými normami. Lze proto doporučit, aby všechny podniky ve vlastním zájmu dodržovaly zejména ta ustanovení ČSN, která se týkají ochrany zdraví a bezpečnosti osob, ochrany majetku a životního prostředí),
- smlouva,
- pokyn nadřízeného,
- rozhodnutí správního orgánu.

Nikoho dnes neudiví, když přímo v zadávací dokumentaci stavby jsou normy odkazovány či citovány jako závazné jejich konkrétní části. A zde právě tkví kouzlo norem, které nejsou obecně závazné, pokud ovšem nejsou citovány jako celek či jako konkrétní část v platné legislativě – například v prováděcích vyhláškách či nařízeních vlády k oborovým zákonům. Jen v prováděcí vyhlášce č. 428/2001 Sb. k zákonu o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu najdeme zmíněno celkem 20 různých norem (ČSN EN 25667, ČSN ISO 5667, ČSN 75 5401, TNV 75 5402, ČSN 75 5911, ČSN 75 0905, ČSN 75 6401, ČSN 75 6415, ČSN 75 6101, ČSN EN 752, ČSN EN 1091, ČSN EN

1671, ČSN EN 1610, ČSN 75 6909, ČSN 75 0905, ČSN EN 752-7, TNV 75 6925, TNV 75 6930, ČSN EN 4064-1, ČSN ISO 4064-1).

Další oblastí, kde je dodržování norem vyžadováno, je u veřejných zakázek (podle zákona č. 134/2016 Sb., o veřejných zakázkách) a také u řady dotačních titulů, kde jsou závazné normy pro realizaci konkrétní činnosti často integrální součástí průvodní dokumentace pro žadatele. Můžeme zde jasně vidět snahu o zajištění maximální míry srovnatelnosti a transparentnosti při porovnávání nabídek jednotlivých žadatelů a soutěžitelů, samozřejmě vedené cílem ochránit veřejné prostředky.

Jak se můžete podílet na tvorbě norem?

Nezbývá, než se vrátit na začátek článku. Reálný příběh o kluzké rampě, která byla obratem zhotoviteli reklamována s odkazem na nesplnění hned několika ČSN při provádění ocelové pochozí konstrukce, navazoval totiž na diskusi o potřebnosti norem v rámci představenstva SOVAK ČR. Jako v každé pluralitní společnosti i zde existují pochyby o užitečnosti norem a tento článek se tak snaží upozornit na základní důvody, které historicky společnost, ale i obor velké a malé vody, vedly ke snaze o „normalizaci“ (v dobrém slova smyslu).

Autoři článku se obrací na čtenáře časopisu Sovak s apélem na průběžné zasílání podnětů pro revize nebo změny norem z oboru vodního hospodářství Ing. Fremrové na e-mail: lenka.fremrova@sweco.cz.

Samozřejmě uvítáme také návrhy na zpracování nových norem z oboru.

Pokud máte zájem se zapojit do zpracování norem, doporučujeme také sledovat Věstník Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví (ÚNMZ) na adrese www.unmz.cz. V tomto věstníku jsou každý měsíc zveřejňovány informace o zahájení zpracování návrhů českých technických norem. Každý, kdo má zájem stát se účastníkem připomínkového řízení, se může přihlásit u zpracovatele normy. Zpracovatel normy potom pošle účastníkům připomínkového řízení návrh normy a pozvánku na projednání. Řádní členové SOVAK ČR mohou využívat i rubriky Registr právních předpisů a Normy na stránkách www.sovak.cz. Zde naleznou souhrnně jak legislativu, tak odkazy na oborové normy a jejich aktualizace.

*Ing. Lenka Fremrová
Sweco Hydroprojekt a. s.*

*Ing. Ondřej Beneš, Ph. D., MBA, LL. M.
VEOLIA ČESKÁ REPUBLIKA, a. s.*